

hanem jó és a kor színvonalán álló tájékozódást nyerhessenek tankönyveikből szaktudományuk ama részéről is, amiket véletlenül az egyetlen nines módjukban hallgatniok.

Az iskola, a jövő gyümölcsöskertje, minden okos áldozatot megér, s az iskola sorsa a jól képzett és lelkes tanárokon fordul meg.

(Pécs.)

NAGY JÓZSEF.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A lengyel középiskolák és érettségi vizsgálat.

A lengyel közoktatásügy a világháború felforgató eseményei és új országrészek hozzácsatolása folytán egyenetlen, tarka képet mutatott, amelyet a kormány a függetlenség kivívása óta eltelt tíz év alatt komoly munkával és tetemes áldozatokkal fokozatosan egységessé iparkodott tenni. Az 1917 körül alakult vallás- és közmívelődési minisztériumban külön ügyosztályt szerveztek a külföldi oktatásügy szemmeltartására és idegennyelvű kiadványok révén a külföldnek tájékoztatására. Ezeknek egyike* szolgál e közlemény alapjául is, amely főleg a középiskolák ismertetését tartja szem előtt.

Lengyelországban 1919-ben rendelték el az ingyenes iskolakötelezettséget valamennyi 7—14 éves gyermek részére. Az 1927-ben megjelent iskolaszervezeti törvény értelmében az iskolázás alapja az általános hétosztályú elemi népiskola, amelyhez közvetlenül csatlakozik az ötosztályú főgimnázium. Ezek a régibb nyolcosztályú gimnáziumok helyébe léptek olyformán, hogy a népiskola három felső osztálya (V., VI., VII.) az algimnáziummal azonos (l. alább az óratervet). A főgimnáziumok, a tantárgyaknak egy-egy csoportját „didaktikai alapul” véve, háromfélék: *a)* mennyiségtan-természettudományi, *b)* humanisztikus (latin), *c)* klasszikus (latin és görög) jelleggel (l. alább az óraterveket). Ezeknek nálunk rendre a reáliskola, a reálgimnázium és a humanisztikus gimnázium felel meg. Mindhárom csoportban különös súlyt vetnek a nemzeti tantárgyakra, beleértve a szülőföld ismertetését. Az iskolázás általános elvét imígy állapítja meg hivatalos forrásunk (54.): „Az iskola egyformán gondoskodik a növendékek értelmi kiképzéséről és arról, hogy nevelés útján ne csupán saját államuknak, hanem egyúttal az egész népesaládnak hasznos polgáiraivá váljanak.” Jelleg szerint imígy oszlanak meg a középiskolák: a 794 intézet közül 270 állami, 65 önkormányzati (városi vagy kerületi), 459 magánjellegű. A két utóbbi csoport közül 128 teljes, 290 körlátolt nyilv. joggal felruházott, míg 106 nyilv. jog híján van. Az intézetek közül 313 fiú-, 242 leány-, 239 koedukációs iskola. Érdekes, hogy a fiúk többsége (62·5%) állami gimnáziumokba, a leányok többsége (74·0%) ellenben magánközépiskolákba jár. A közölt óra-

* *Bildungs- und Schulwesen in der Republik Polen. Warszawa 1929. Verlag des Ministeriums für Kultus und öffentliches Bildungswesen. 158 kis 8-r. lap.*

tervek szerint végrehajtandó reform, mely az 1930—31. iskola-évben fog életbelépni, a középiskola sokat vitatott kérdésének meglepő „leegyszerűsítését“ tárja elének, amennyiben valóban a legegyszerűbb és legtermészetesebb módon oldja meg ezt az egyebütt mindenféle kísérletekkel és közbeeső intézményekkel bonyolított és áthidalt problémát és a lehetőség határai közt, egyben szilárd alapon biztosítja a nemzet egészének kívánatos egységes kultúráját. Lényegében régi értelemben vett egységes középiskola ez, közös alsó tagozattal és trifurkációval, aminőt e sorok írója annak idejében maga is javasolt, amely azonban nálunk erős ellenzéssel találkozott. A teljesség kedvéért megemlítjük, hogy Lengyelországban vannak még hatosztályú polgári iskolák, amelyek az elemi iskola III. osztályához kapcsolódnak; továbbá felső népiskolák 1—2 megtoldott évfolyammal (56). Ezeknek azonban, úgy látszik, nem jut különös szerep.

Az 1926. évi szabályzat szerint háromféle *érettségi vizsgálat* van: *a)* rendes, *b)* bővített és *c)* magántanulók részére: mind-egyik csoport még külön is differenciálódik, pl. mennyiségtan-természettudományi, humanisztikus stb. érettségi. Az ú. n. rendes (normális) érettségi vizsgálat, amelyre az állami gimnáziumok és a nem-államiak bizonyos csoportjának tanulóit bcsátják, két fontos újítást tartalmaz, amennyiben lényegesen csökkenti a vizsgálati tárgyak számát, továbbá a szabályzat elvei alapján és megállapított korlátain belül lehetővé teszi a tárgyak megválasztását és ilyen módon számol az ifjúság egyéni képes-

A mennyiségtan-természettudományi főgimnázium és a közös alsó tagozat óraterve:

T a n t á r g y a k	Népiskola			Főgimnázium mennyis. termud. csoport					Összesen
	V	VI	VII	IV	V	VI	VII	VIII	
	Algimnázium								
	I	II	III						
Hittan	2	2	2	2	2	2	2	2	10 (16)
Lengyel nyelv	4	4	4	4	3	3	4	4	18 (30)
Élő idegen nyelv	5	3	3	3	3	3	3	3	15 (26)
Történelem	2	2	2	2	2	2	3	3	10 ¹ / ₂ (15)
Földrajz	2	2		2	2	2	—		7 ¹ / ₂ (12)
Természettudomány	2	2	5*	2	3	3	3	—	11 (20)
Fizika, vegytan, kozmográfia	—	—	—	4	4	4	5	5	22
Mennyiségtan (szám- és mértan)	4	4	4	4	4	4	5	5	22 (34)
Filozófiai propedeutika	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Rajz	2	2	2	2	2	2	2	2	10 (16)
Kéz ügyesség	2	4	4	2	2	2	—	—	6 (16)
Ének	2	2	1	—	—	—	—	—	(5)
Testgyakorlás	3	3	3	3	3	3	3	3	15 (24)
Összesen:	30	30	30	30	30	30	30	30	150 (240)

* Ebből 1 óra az egészségtannak jut.

ségeivel és különleges érdekeivel. Az ú. n. bővített érettségi vizsgálat a nem-állami, de nyilv. jogú gimnáziumok tanulóinak szól. Az „extern“ érettségi vizsgálat egyrészt olyan jelöltekre kötelező, akik nem végeztek középiskolát, másrészt a nem-állami s nyilv. joggal nem rendelkező középiskolák tanulóira. A vizsgálat nyelvét illetőleg a szabályzat meghagyja, hogy a rendes és a bővített érettségi vizsgálaton az egyes tantárgyakból azon a nyelven kell vizsgázni, amelyen azt a tárgyat az illető intézetben előadják. Externistákat is lehet nem-lengyel nyelven is vizsgáztatni, „amiben a nemzeti kisebbségekkel szemben az igazságosság és a jóakarat jut kifejezésre“ (73.).

A humanisztikus főgimnázium óraterve:

Tantárgy	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
Hittan	2	2	2	2	2	10
Lengyel nyelv	4	4	4	4	4	20
Latin nyelv	6	5	5	5	4	25
Élő idegen nyelv	4	4	4	4	4	20
Történelem	3	4	4	5	} 3	17 ½
Földrajz	2	2	2	—		7 ½
Természetrajz	2	2	—	—	—	4
Fizika, vegytan, kozmo- gráfia	—	—	3	4	4	11
Mennyiségtan	4	4	3	3	3	17
Filozófiai propedeutika ..	—	—	—	—	3	3
Testgyakorlás	3	3	3	3	3	15
Összesen:	30	30	30	30	30	150

Az új klasszikus főgimnázium óraterve:

Tantárgy	IV	V	VI	VII	VIII	Összesen
Hittan	2	2	2	2	2	10
Lengyel nyelv	4	3	3	3	3	16
Latin nyelv	6	6	6	5	4	27
Görög nyelv	—	5	6	6	5	22
Élő idegen nyelv	4	3	3	3	2	15
Történelem	4	3	3	3	} 3	14 ½
Földrajz	—	2	2	—		5 ½
Természetrajz	4	—	—	—	—	4
Fizika, vegytan, kozmo- gráfia	—	—	—	3	3	6
Mennyiségtan	3	3	2	2	2	12
Filozófiai propedeutika ..	—	—	—	—	3	3
Testgyakorlás	3	3	3	3	3	15
Összesen:	30	30	30	30	30	150

Jegyzet. A tanítási órák tartama az eddigi 45 perc helyett a jövő iskola-évtől kezdve 30 perc lesz.

K. F.